

Dele af denne artikel har tidligere været bragt på Viden på Tværs' hjemmeside, VPT.dk

Fælles faglighed og øget viden om demens giver tryghed for de medarbejdere, der møder borgere med udviklingshæmning i deres daglige arbejde på bosteder og dagtilbud. Systematik er en af grundstenene, når demensopsporingen skal lykkes, og jo tidligere opsporingen finder sted, jo bedre er det for borgerne.

Det er nogle af de indsigter, som ledere og medarbejdere fra fem kommuner har gjort sig i Fremfærd-projektet "Mennesker med udviklingshæmning og demens".

Baggrunden for projektet er, at antallet af ældre udviklingshæmmede med demens stiger. Personer med udviklingshæmning anslås at have tre-fire gange så stor risiko for at udvikle demens som andre borgere – og borgere med Downs syndrom har op mod 90% sandsynlighed for at udvikle en demenssygdom.

Demensen indtræder ofte allerede ved 40-års-alderen, og det kan være en udfordring at kende forskel på demenssymptomerne og de funktionsnedsættelser, som borgerne i forvejen har.

Der er nemlig et særligt sæt problemstillinger, der knytter sig til mennesker, der både er født med et udviklingshandicap og som udvikler demens. Deres demensudtryk bliver anderledes end det, vi ellers kender fra demensramte borgere, bl.a. fordi de i forvejen har sanssemæssige forstyrrelser og kognitive udfordringer. En af de grundlæggende ting i demensplejen er desuden, at man bygger videre på det liv, som den enkelte borger har levet, og også her adskiller mennesker med udviklingshandicaps livshistorier og vilkår sig meget fra normalspektret.

Tidlig opsporing og diagnosticering er afgørende for, at borgere på landets bosteder kan få den rette sundhedsfaglige og pædagogiske støtte. Det kræver en indsats, som går på tværs af fagligheder, og det kan der være nogle udfordringer i.

Opkvalificering er nødvendigt

De fem kommuner Vesthimmerland, Gentofte, Skive, Kerteminde og Silkeborg har alle deltaget i projektet, og i slutningen af februar mødtes de i Middelfart for at samle op på deres fælles erfaringer. Selvom kommunerne er vidt forskellige både i organisering og størrelse har de alligevel gjort sig en række fælles erfaringer.

Deltagelse i projektet har ikke bare givet medarbejderne en større viden om udviklingshæmning og demens, det har også givet en højere grad af tryghed i forhold til at arbejde med de demensramte borgere og vejlede pårørende og kolleger – og der er

sket et løft i forhold til demensopsporing.

Der ligger en vigtig opgave for bosteder og dagtilbud i forhold til efteruddannelse af det pædagogiske personale. De har nemlig ikke en grundlæggende viden om demens med fra studiet. Derfor har al personalet på bosteder, der har deltaget i projektet, gennemført det gratis E-kursus ABC Demens. ABC Demens er oprindeligt udviklet til ældreområdet som en del af indsatsen for at løfte den faglige kvalitet, og mange kommuner bruger allerede materialet på ældre og sundhedsområdet, men det er først i forbindelse med projektet, at bostederne også har fået øjnene op for det gode tilbud. At materialet ligger online, og personalet kan tage det på de tidspunkter, hvor det passer ind, er også en fordel, når et helt bosted gerne vil opkvalificeres, men stadig skal kunne opretholde bemanningen i en travl hverdag.

Kurset giver medarbejderne en god basal viden, og det er et godt udgangspunkt for arbejdet med demensopsporing. Men kurset kan ikke stå alene. Det kræver et løbende fokus både fra ledelsen og medarbejderne, hvis demensopsporing skal blive en del af hverdagen på bosteder og andre tilbud, og så er det afgørende, at man som medarbejder ikke står alene med sin viden om demens. En del af løsningen kan være at klæde kommunens demenskoordinatorer på til at kunne hjælpe bostederne.

Systematik og brug af eksisterende arbejdsgange er afgørende

Et andet læringspunkt, der gik igen på tværs af kommuner, er behovet for systematik.

Demensindsatsen må ikke blive for personbåret. For i en virkelighed med stor personaleomsætning er det vigtigt, at den nye viden og måde at arbejde på, bliver en del af ikke bare det enkelte steds DNA, men også højere oppe i systemet. Her er Trinvoldskemaet et vigtigt arbejdsredskab, som giver overblik over borgernes tilstand over tid.

Trinvold Demensskema er et demens- og observationsskema lavet specielt til borgere med et udviklingshandicap. Det er en lægefaglig opgave at udrede mennesker for demens, men Trinvoldskemaet sikrer, at man får observeret og registeret ændret adfærd og funktionsevne, og det giver specialisterne et

bedre udgangspunkt for at stille en diagnose.

Det er også vigtigt at koble de nye arbejdsgange og metoder på allerede eksisterende arbejdsgange og systemer. Både Gentofte og Vesthimmerlands Kommune arbejder eksempelvis på at få

Trinvoldsskemaet integreret i de dokumentationssystemer, man arbejder med i forvejen. På den måde undgår man dobbelte arbejdsgange og slår samtidig fast, at brugen af metoden er en integreret del af kommunens måde at arbejde på. Af samme årsag er flere kommuner og arbejdspladser i gang med at beskrive arbejdsgange, vejledninger og procedurer for arbejdet med opsporing af demens hos borgere med et udviklingshandicap.

Demensunderviser: Strukturelle rammer kan spænde ben for gode løsninger

Gry Segoli er demensunderviser og uddannelseskonsulent fra Københavns Professionshøjskole. Hun har bl.a. stået for tilrettelæggelse af uddannelsesforløb og afholdelse af temadage i projektet. Hun siger om projektet:

”Jeg er blevet overrasket over, i hvor høj grad strukturelle rammer kan spænde ben for de bedste løsninger. Der er en stor viden om demens ude i kommunerne, men den viden er forankret i

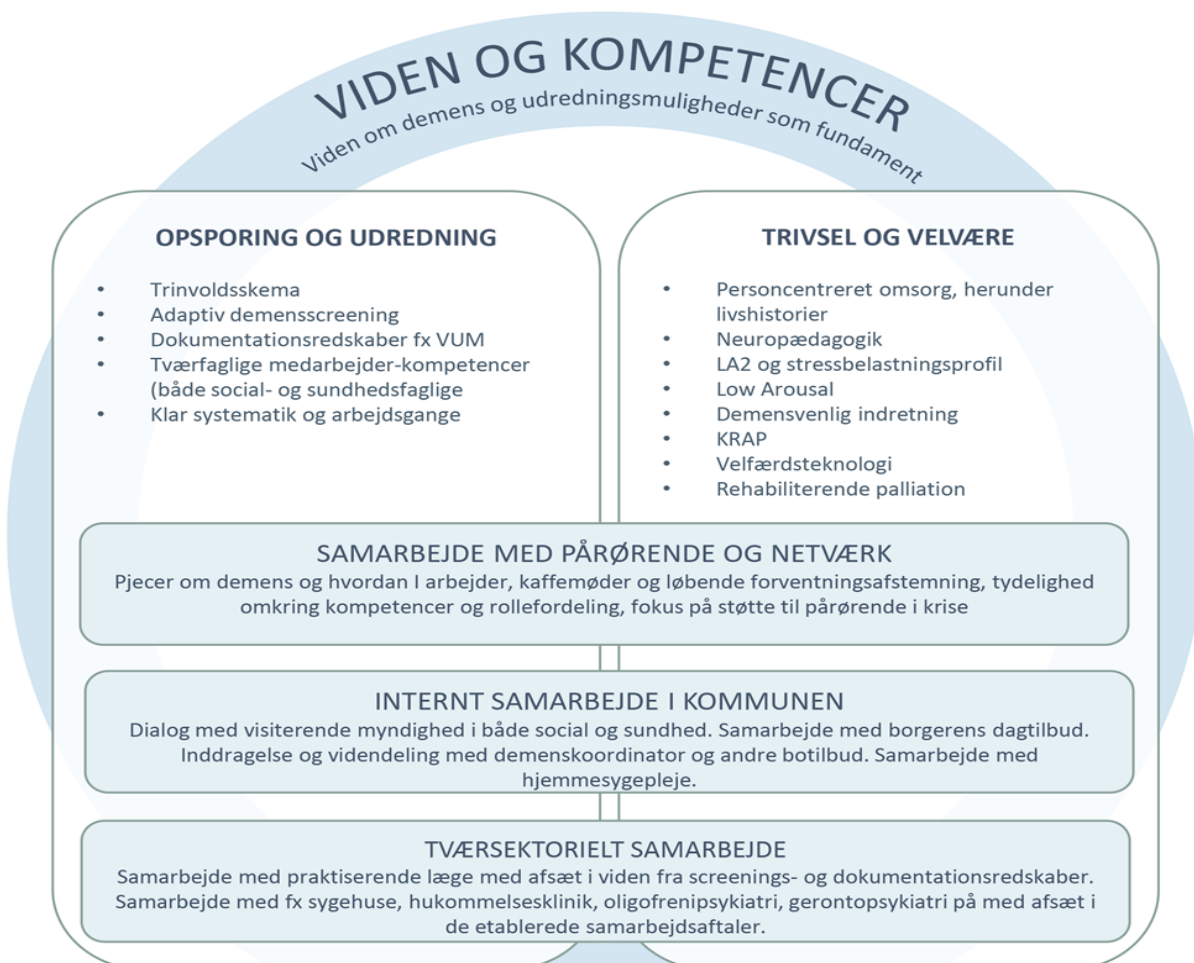
sundhedsforvaltningerne. Og så er der en kæmpe viden om mennesker med udviklingshandicap, men den viden er forankret i de sociale forvaltninger.

De to forvaltninger er sjældent særlig godt integreret, og der er nogle barrierer for, at de to ressourcer kan arbejde sammen. Det kan for eksempel handle om økonomi, for hvilken forvaltning skal betale, når demenskoordinatoren fra sundhedsforvaltningen giver et oplæg til personalet på et bosted? Hvem skal betale, når et plejecenter har brug for pædagogfaglige input? Blandt andet derfor vælger nogle kommuner at ansætte demensfagligt personale i socialforvaltningerne i stedet for at trække på de ressourcer, der er i sundhedsforvaltningerne i forvejen.”

Ny viden skal ud at leve

I forlængelse af projektet udbyder Københavns Professionshøjskole fra oktober 2022 et diplommodul om mennesker med udviklingshandicap og demens, rettet mod for eksempel socialpædagoger, pædagogiske assistenter, social- og sundhedshjælpere, social- og sundhedsassistenter samt ergo-, fysio- og psykomotorikterapeuter.

Senere i 2022 vil der blive afholdt en konference, ligesom der er ved at blive udviklet et praksisnært inspirationsmateriale, som andre kommuner og arbejdspladser kan arbejde med.

Foreløbig indsatsmodel for udredning af demens hos borgere med udviklingshandicap ([kan downloades her](#))